ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кафедра української мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного факультету

_____ Т.В. Хом'як

"___" _____ 2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ППП 2.44 «УКРАЇНСЬКИЙ МОВНИЙ ЕТИКЕТ»

напрям підготовки: ***6.020303*** – *«Філологія»*

професійне спрямування: *«Українська мова і література»*

спеціалізація *«Український мовний етикет»*

Факультет **філологічний**

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма «**Укрїнський мовний етикет»** для студентів за напрямом підготовки *6.020302 – «Філологія», професійного спрямування «Українська мова та література»*, 2015 року. – 10 с.
Розробники: **Кравченко Ю.В.,** викладач, кандидат філологічних наук.
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови
Протокол від «28» серпня 2015 року № 1
Завідувач кафедри _____ П.І.Білоусенко
(підпис)
«28» вересня 2015 року
Схвалено науково-методичною радою філологічного факультету
Протокол від «28» серпня 2015 року № 1
Голова _____ І.І.Ільченко
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки/ спеціальність, рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень)	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	**заочна форма навчання**
Кількість кредитів – **4**	Галузь знань ***0203*** – «Г*уманітарні науки»*	За вибором	
Змістових модулів – **3**	Напрям підготовки **6.020303 – «Філологія»**	**Рік підготовки:**	
Загальна кількість годин -**144**		4-й	4 -й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – **3** самостійної роботи студента – **4,2**	Рівень вищої освіти: **бакалавр**	36	6
		Практичні, семінарські	
		24 год.	6
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		84 год.	62
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 1:3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – вироблення у філологів концептуального розуміння основних засад культури мови і мовлення, вивчення мовного етикету, який відображає правила мовної поведінки, властиві мовцям на певному історичному зрізі, вироблення навичок правильного мовного спілкування в різних життєвих ситуаціях.

Завдання – розглянути історію українського мовного етикету;

- з'ясувати мовно-етикетні граматичні засоби вираження чемності;
- охарактеризувати мовно-етикетні лексичні засоби вираження гонорaтивності;
- проаналізувати фразеологічні засоби вираження ввічливості.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історію українського мовного етикету;
- мовно-етикетні граматичні засоби вираження чемності;
- мовно-етикетні лексичні засоби вираження гонорaтивності;

вміти:

- вибирати й доречно використовувати потрібні етикетні формули ввічливості в офіційній і неофіційній сферах;
- шукати оптимальні способи використання мовних і позамовних засобів вираження відповідно до ситуації спілкування;
- контролювати свою поведінку в спілкуванні;
- аналізувати реакцію своїх комунікативних партнерів;
- стежити за змінами правопису;
- здійснювати самостійний пошук потрібної інформації, класифікувати та відбирати необхідні факти.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ. Український мовний етикет як предмет лінгвістичного дослідження

Тема 1. *Теоретичні основи й джерела вивчення історії українського мовного етикету.*

Тема 2. *Формули ввічливості в системі мовного етикету українців.*

Змістовий модель 2. Мовно-етиктені засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові

Тема 1. *Граматичні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.*

Тема 2. *Лексичні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.*

Тема 3. *Фразеологічні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові*.

Змістовий модуль 3. Відображення мовного етикету українців у різних функціональних стилях

Тема 1. *Мовно-етикетні засоби вираження ввічливості в мові української народної поезії.*

Тема 2. *Культура мовлення української епістолярії.*

Тема 3. *Віддзеркалення мовного етикету в художньому стилі.*

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
II семестр Змістовий модуль 1. Вступ. Український мовний етикет як предмет лінгвістичного дослідження												
Тема 1. *Теоретичні основи й джерела вивчення історії українського мовного етикету.*	14	4	2	-	4	4	9	1	-	-	-	8
Тема 2. *Формули ввічливості в системі мовного етикету українців.*	20	4	4	-	6	6	20	2	2	-	-	16
Разом за змістовим модулем 1	**34**	**8**	**6**	**-**	**10**	**10**	**29**	**3**	**2**	**-**	**-**	**24**

Змістовий модуль 2. Мовно-етиктені засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові

Тема 1. *Граматичні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.*	20	6	2	-	6	6	11	1	2	-	-	8
Тема 2. *Лексичні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.*	22	6	4	-	6	6	11	1	2	-	-	8
Тема 3. *Фразеологічні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.*	20	4	4	-	6	6	10	1	-	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	**62**	**16**	**10**	**-**	**18**	**18**	**34**	**3**	**4**	**-**	**-**	**24**
Змістовий модуль 3. Відображення мовного етикету українсців у різних функцціональних стилях												
Тема 1. *Мовно-етикетні засоби вираження ввічливості в мові української народної поезії.*	14	4	2	-	4	4	6	-	-	-	-	6
Тема 2. *Культура мовлення української епістолярії.*	20	4	4	-	6	6	6	-	-	-	-	6
Тема 3. *Віддзеркалення мовного етикету в художньому стилі.*	14	4	2	-	4	4	6	-	-	-	-	6
Разом за змістовим модулем 3	**48**	**12**	**8**	**-**	**14**	**14**	**18**	**-**	**-**	**-**	**-**	**18**
Усього годин	**144**	**36**	**24**	**-**	**42**	**42**	**82**	**-**	**-**	**-**	**-**	**62**

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	з/в
1	Теоретичні основи й джерела вивчення історії українського мовного етикету.	4	1
2	Формули ввічливості в системі мовного етикету українців.	4	2
3	Граматичні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.	6	1
4	Лексичні засоби вираження ввічливості в сучасній	6	1

	українській літературній мові.		
5	Фразеологічні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.	4	1
6	Мовно-етикетні засоби вираження ввічливості в мові української народної поезії.	4	-
7	Культура мовлення української епістолярії.	4	-
8	Віддзеркалення мовного етикету в художньому стилі.	4	-
	Всього.	**36**	**6**

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	з/в
1	Теоретичні основи й джерела вивчення історії українського мовного етикету.	4	-
2	Формули ввічливості в системі мовного етикету українців.	4	2
3	Граматичні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.	2	2
4	Лексичні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.	4	2
5	Фразеологічні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.	4	-
6	Мовно-етикетні засоби вираження ввічливості в мові української народної поезії.	2	-
7	Культура мовлення української епістолярії.	4	-
8	Віддзеркалення мовного етикету в художньому стилі.	2	-
	Всього.	**26**	**6**

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	з/в
1	Теоретичні основи й джерела вивчення історії українського мовного етикету.	4	8
2	Формули ввічливості в системі мовного етикету українців.	6	8
3	Граматичні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.	6	8
4	Лексичні засоби вираження ввічливості в сучасній українській літературній мові.	6	8
5	Фразеологічні засоби вираження ввічливості в сучасній	6	8

	українській літературній мові.		
6	Мовно-етикетні засоби вираження ввічливості в мові української народної поезії.	4	8
7	Культура мовлення української епістолярії.	6	8
8	Віддзеркалення мовного етикету в художньому стилі.	4	6
	Всього:	**42**	**62**

8. Індивідуальні завдання

1. Підготовка рефератів.
2. Конспектування наукових праць.
3. Виступи з доповідями й промовами.

9. Методи навчання

1. Пояснювально-ілюстративний.
2. Проблемний виклад.
3. Частково-пошуковий (евристичний).
4. Дослідницький.

10. Методи контролю

1. Усне опитування (індивідуальне та фронтальне).
2. Письмові відповіді на запитання.
3. Поточне тематичне тестування.
4. Виконання контрольних завдань.
5. Перевірка рефератів.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

залік

Поточний контроль знань				Залік	Сума
Контрольний модуль № 1	Контрольний модуль № 2		Самостійна робота	20	100
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	20		
20	20	20			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ **ECTS**	**За шкалою університету**	**За національною шкалою**	
		Екзамен	**Залік**
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Об'єктом рейтингового оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю.

Критерії комплексного оцінювання доводяться до студентів на початку викладання навчальної дисципліни.

Максимально можлива бальна оцінка, яку може набрати студент за всі модулі дисципліни і залік, дорівнює **100 балам.**

1. Відвідування лекційних занять оцінюється за такою шкалою:

1 заняття х 0,5 б. = 0,5 б.;

- на курс відводиться 6 лекційних, 6 практичних занять: 6+6=12 х 0,5 =

6 балів.

Результат виконання домашньої самостійної підготовки до кожного практичного заняття оцінюється окремо за такою шкалою (максимально 12 балів):

– виконання письмової домашньої роботи (1 конспект лекції) – **5 балів;**

– відповіді на теоретичні питання на занятті – **5 балів;**

– активна участь, доповнення на занятті – **2 бали.**

Критерії оцінювання письмової домашньої роботи:

– **5 балів** виставляються студенту тоді, коли завдання виконано правильно, письмово відтворено у відповідності до вимог;

– **4 бали** виставляються студенту тоді, коли він виявляє розуміння основних понять, положень і фактів, проте завдання виконані не в повному обсязі або містять помилки;

– **3 бали** виставляється студенту тоді, коли домашня підготовка та завдання виконані частково.

Бальна система стимулювання активності студентів (максимально 2 бали).

Ця система додаткових балів вводиться з метою заохочування студентів до планомірної, систематичної роботи по вивченню теоретичного матеріалу, передбаченого дисципліною на лекційних заняттях, передбачених програмою модуля.

Після вивчення кожного модуля студент виконує завдання модульного контролю, яке оцінюється – **максимум 10 балів.**

Модульний контроль складається з таких завдань:

1.Три питання теоретичного характеру, які розкривають певні теми з дисципліни – **3 бали** (1 питання = 1 бал)**.**

2.Два тестові завдання – **по 2 бали.**

3.Чотири практичних завдання – **4 балів.**

Система оцінювання знань студентів з курсу «Український мовний етикет» складається з поточної та підсумкової форм контролю.

Поточний контроль застосовується до таких форм роботи студентів:

1. **Участь у практичних заняттях.**

Виступ на практичному занятті оцінюється викладачем на основі таких критеріїв:

- Відповідність винесеному на обговорення питанню;
- Чітке і логічне викладення матеріалу, яке демонструє знання основної та додаткової літератури;
- Наявність власної позиції в розумінні обговорюваної проблеми та вміння її обґрунтувати.

Виступ оцінюється за **5**-бальною шкалою.

2. **Підготовка рефератів (доповідів).**

До плану кожного практичного заняття додаються рекомендовані теми рефератів та доповідів, які студенти мають право обирати за власним бажанням. Реферат, який подається у друкованому вигляді на листах формату А4 обсягом 10–12 сторінок, повинен відповідати таким вимогам:

- Мати чіткий план викладу.
- Сформульовані автором тези повинні належним чином аргументуватись та завершуватись висновками.
- В рефераті повинен наводитись список використаних джерел та літератури.

Реферат та доповідь оцінюються за **5**-бальною шкалою.

Реферати, які є передруком текстів з Інтернету або підручників та наукових видань, не зараховуються.

3. Огляд авторефератів з теми.

Цей вид роботи оформлюється письмово в зошиті з обов'язковим захистом на практичному занятті і поивнен відповідати таким вимогам:

- Мати чіткий план викладу і список основних джерел.
- Сформульовані автором тези повинні належним чином аргументуватись та завершуватись висновками.

Огляд оцінюється за **5**-бальною шкалою (всього їх повинно бути не менше 2-х).

Підсумковою формою контролю з курсу «Український мовний етикет» є залік, який проводиться у формі усної співбесіди і передбачає відповідь на 2 теоретичні питання та 1 практичне. Оцінюється за **20**-бальною шкалою.

Залік може проводитись для покращання оцінки, отриманої за результатами поточного рейтингового контролю.

Результат виконання теоретичного та практичного завдань оцінюється так:

«**зараховано**» - відповів на всі питання викладача, навів приклади, немає жодного пропуску занять з неповажної причини та має оцінки, то студент отримує залік;

«**незараховано**» - якщо відповідь на питання не задовольняє викладача, студенту складно навести приклади, має багато пропусків з неповажної причини або не відвідав жодної пари, немає жодної оцінки.

12. Методичне забезпечення

1. Плани лекційних занять.
2. Конспект опорних лекцій.
3. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.
4. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань.
5. Варіанти модульних контрольних робіт.
6. Перелік питань для контролю з кожного модуля і дисципліни в цілому.

13. Рекомендована література

Основна

1. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. – К.: Рідна мова, 1998. – 475 с.

2. Буяльський Б., Оверчук А. Як ми спілкуємося. Мовленнєвий етикет українського народу. – Вінниця: Велес, 2001. – 96 с.

3. Журавльова Н.М. Мовний етикет епістолярії: Навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗДУ, 2002. – 217 с.

4. Журавльова Н.М. Поетика української епістолярної ввічливості XIX – поч. XX століття // Монографія. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2012. – 548 с.

5. Ляхова Ж.Т. За рядками листів Тараса Шевченка. – К.: Дніпро, 1984. – 134с.

6. Радевич-Винницький Я.К. Етикет і культура спілкування. – Львів: Сполом, 2001. – 223 с.

7. Формановская Н.И. Русский речевой этикет: лингвистический и методический аспекты. – М.: Русский язык, 1982. – 126 с.

8. Формановская Н.И. Употребление русского речевого этикета. – М.: Русский язык, 1984. – 192 с.

Додаткова:

1. Бабич Н.Д. Культура писемного мовлення // Укр. мова і літ. в школі // Радянська школа. – 1991. – № 3. – С.6-11.

2. Білоус М.П. Мовленнєвий етикет українського народу // Мова і духовність нації. Тези доп. регіон. наук.-практ. конф. – Львів: Львівський університет, 1989. – С.98-99.

3. Балакай А.Г. Толковый словарь русского речевого этикета. Свыше 4000 этикетных слов и выражений. – М.: АСТС, 2004. – 683 с.

4. Богдан С. Формули етикету в українській епістолярії // Урок української. – 2003. - № 1. – С.30-34.

5. Вєтров Є. Практичні особливості етикетних одиниць на позначення звертання в епістолярній спадщині Т.Г.Шевченка // Лінгвістичні студії. Зб. наук. пр.. Вип. 8. – Донецьк: БАО, 2001. – С.184-192.

6. Вєтрова Є.С. Семантика і функціонально-комунікативний аспект етикетних одиниць в епістолярній спадщині українських письменників XIX ст.: Автореф. дис… канд. філол. наук. – Донецьк: ДДУ, 2004. – 20 с.

7. Ленець К.В. “Друже мій єдиний!…” (Початкова формула – звертання в листах Т.Г.Шевченка) // Культура слова. Вип. 37. – К.: Наукова думка, 1989. – С.38-43.

8. Литовченко В.Н. Структуры речевого этикета в современном украинском языке: Автореф. дисс. … канд. филол. наук. – К.: Киевский гос. пед. ин-т им. Горького, 1989. – 21 с.

9. Миронюк О.М. Історія українського мовного етикету (засоби вираження ввічливості): Автореф. дис. … канд. філол. наук. – К.: АН України, Інститут української мови, 1993. – 22 с.

10. Миронюк О.М. Історія граматичних засобів вираження ввічливості в українській мові // Мовознавство. – 1993. - № 2. – С.55-63.

11. Миронюк О.М. Про найуживаніші форми мовного етикету // Культура слова. – Вип. 33. – К.: Наукова думка, 1987. – С.13-20.

12. Рамазанова Е.С. Засоби вираження прохання в епістолярії М.Коцюбинського // Лінгвістичні студії. Зб. наук. пр. – Вип. 5. – Донецьк: ДДУ, 1999. – С.294-296.

13. Татаревич Г. Український мовленнєвий етикет доби бароко // Директор школи. – 1999. – № 46. – С.10-11.
14. Фокіна І. Етикетні форми в епістолярії П.Куліша //Урок української. – 2006. – № 8-9. – С.30.
15. Чак Є.Д. Мовний етикет: “Дорогий друже!”, “Бажаю щастя!” // Дивослово. – 1998. – № 1-12.

Інтернетресурси

1. Зоряна Мацюк, Ніна Станкевич http://ru.scribd.com/doc/73840651/Укр-мова-професійного-спілкування
2. Мовний етикет українців, Детальна інформація http://referaty.com.ua/ukr/details/8945/
3. http://etuket.com/page/16/
4. http://young-teacher.com.ua/?p=1160